

"Paulitics" – politik, aktivisme, fodbold og fællesskab

Perspektiver på dannelse og social innovation i St. Pauli FC, Hamburg

Igennem vores løbende samtaler og spontane interviews med de lokale erfarer vi altså, hvordan lokale fans resonerer i fælles forbindelse med klubbens værdier, gør dem til deres egne, og bliver til igennem dem, samtidig med at de også den anden vej præger klubbens stadionæstetik med slagord, bannere og lokal gadekunst og får indflydelse på og skærper klubbens professionelle setup og officielle sponsorer, spillertøjernes og merchandisets grønne aftryk.

Tidligere udgivet i bogen
Transformationer – i social innovation og entreprenørskabsdidaktik
ISBN: 978-87-7298-976-1

Af **Frederikke Dybdahl Bilenberg**, VIA Pædagoguddannelsen Ikast (fdy@via.dk) og **Peter Hornbæk Frostholm**, VIA Pædagoguddannelsen Ikast (phf@via.dk)

Introduktion

The brand St. Pauli FC is an identification mark. The Totenkopf-T-shirt means that you share values with the club. Like me! (Leni, social worker, Gemeinwesenarbeit (GWA) St. Pauli eV)

Nærværende kapitel udspringer af et gryende etnografisk feltarbejde i St. Pauli-distriktet i Hamburg, Tyskland, hvor også bydelens lokale fodboldhold St. Pauli FC, der til dagligt huserer i 2. Bundesliga, har hjemmebane.

I projektet, som dette feltarbejde hører til i, undersøger vi, hvordan spor af dannende interventionsformer og mellemkomster kommer til syne i private fodboldorganisationer, og hvilken betydning dette mulige pædagogiske arbejde får for fodboldklubbernes sociale og samfundsmæssige forankring i lokalmiljøerne. I dette kapitel interesserer vi os derfor i særdeleshed for, hvordan St. Pauli som både bydel og fodboldklub sætter spor i de mennesker, der bebor området og bruger fanklubben eller er til stede på lægterne weekend efter weekend. Netop her erfarer vi, hvordan stedet emmer af værdier, der konnoterer disse menneskers lokale tilhør og bliver til

en form for dannelse, der tager bo i disse menneskers krop og bevidsthed og dermed bidrager til disse menneskers korpus af forståelse, deres handlingsrepertoarer og deres måde at være i verden på. Det er også derfor, vi forholder vores informanter til dannelsesperspektiverne, når vi taler med dem.

Igennem spontane ustrukturerede samtaler, semi-strukturerede interviews og bydelsvandring med lokale social workers, socialpædagogiske medarbejdere og medarbejdere i mere formelle positioner i fodboldklubben mødes vores forskningsinteresse først og fremmest af fortællinger og praksisser, der alle kredser omkring bydelens og fodboldklubbens umiddelbare unisone værdisæt, som også denne introduktions indledende citat vidner om. Derfor behandler dette kapitel det, vi med et samlet analytisk konstrueret begreb kalder *Paulitics*, den tilsyneladende underliggende tone af venstreorienterede politiske værdier, konstant lurende aktivisme, åbenbar politi-modstand, og stick-it-to-the-man-attitude, der løber som en distinkt fællesskabsskabende og yderst mangfoldighedsbåren tråd igennem Hamburg-distriktet Altona/St. Pauli.

Keywords: Fodbold, aktivisme, lokalmiljø, social innovation, dannelse

Paulitics er vores eget analytisk konstruerede begreb og udspringer af et teoretisk afsæt, der forstår social innovation som et kollektivt formål, der igennem forstærkning af de sociale relationer og igennem en stærk lokalsamfundsforankring skaber mindre ulighed og mere social retfærdighed med afsæt i den særegne historie, der knytter sig til området (Moulaert, MacCallum & Hillier 2014, s. 31). *Paulitics* forstår vi derfor som et samlende kollektivt afsæt for, hvordan de ovenfor nævnte sociale relationer og forankringen i lokalsamfundet udgør en katalysator for kontinuerlig udvikling af fællesskaberne og betydningen af skabelsen af disse fællesskaber for lokalområdets beboere og deres muligheder for at blive til, have tilhør og få dannelse igennem deres vekselvirkning med områdets folk, fænomener, ideer, ting og sager (Rømer, 2019, s. 5; Tanggaard, 2021, s. 20, 23-24).

Scenen sættes

I Altona/St. Pauli ligger Reeperbahn – den næsten en kilometer lange allé, der med sine sexbutikker og -klubber, sexarbejdere og farverige og lokale nattelivskultur er en verdenskendt signatur for området. Altona/St. Pauli præges også af udbredt turisme, som de lokale efterhånden synes skænder området: *"Reeperbahn has become too touristy!"*, som Leni, vores lokale social worker, fortæller os i et spontant interview. Parallelt med Reeperbahn løber St. Pauli Hafenstraße, som i 80'erne var venstrefløjens foretrukne bokvarter, og

som i dag huser lokale hjemløseindsatser, men som også præges af gentrificeringsplaner, som flere lokale, ifølge Leni, kæmper imod. En lokal cafejer har for eksempel hevet et helt bed med blomster op foran sin cafe, fordi de ikke hørte stedet til, fortæller Leni.

Et lokalt symbol på den lokale autoritetsmodstand er også trappen Balduintreppe, der, fortæller Leni på vores spontane byvandring, tidligere var stedet, hvor konflikter mellem den lokale ordensmagt og områdets venstreorienterede blev udkæmpet. I dag præges området omkring trappen og St. Pauli Hafenstraße af synligt politi, der i grupper af to med fuld uniform, gule veste og synlige våben patruljerer områdets gader hvert kvarter og stopper de lokale beboere til en kort snak eller konkret irettesættelse. En indsats, som ifølge Leni synes af været karakteriseret af udbredt racial profilering: *"...because the police goes after the people who look different - the people of colour"*. Kun områdets lokalbetjent, som vi tilfældigt møder i løs snak med en lokal borger, synes egentlig velkommen af de lokale. Betjent Schulz er tydeligt genkendt. Han går alene, bærer hverken kasket, vest eller våben, og synes at indtage en anden rolle i lokalmiljøet. Vi hilser på ham med et nik og går videre. *"Well, this is a so called danger zone area,"* siger Leni og peger på et gadeskilt, som vi passerer, mens hun med fingrene markerer citationstegn. Det er gult og signalerer om våbenforbud og visitations-

zone. *"Men hvem er egentlig de farlige?"* spørger hun.

Lokalfodbold, politimodstand og aktivisme

Lokalområdets største fællesskabsmarkør og samlingspunkt er den lokale fodboldklub St. Pauli FC, der har hjemmebane på Millerntor stadion i hjertet af St. Pauli. St. Pauli FC er en professionel fodboldklub med alt, hvad det indebærer af sponsoraftaler, spillertrøjer, fanshops og -fraktioner. Dog udgår alle disse forhold fra særlige værdisæt, erfarer vi med det samme. Selve dette projekt udspringer da også af vores eget umiddelbare første møde med de til tider både barske og romantiserede forestillinger om tilhør, modstand, oprør og mangfoldighed, som klubnavnet konnoterer, og som også har givet klubben kultstatus verden over – på trods af fodboldspillets svingende sportslige kvaliteter. Så selvom klubben spillemæssigt ikke gør det store væsen af sig med sin midterplacering i den tyske anden division, er den ånd, som præger atmosfæren på stadion, blandt fansene og i lokalmiljøet kendt verden over:

"The football club has a lot of influence on the area and on the people. They give the supporters a way of being political - because sports are political! On the arena, there is sometimes a banner that says: 'Red Card for the police!'... Why? The police is very aggressive on football fans!," siger Leni.

Som vi indleder denne artikel med at beskrive, vidner klubbens uofficielle logo – et realistisk menneskekranie (Totenkopf) med to krydsede knogler under – i sig selv om et særligt værdisæt. For andre uindviede falder tankerne måske umiddelbar på Jolly Roger og pirater, men for Leni fortæller den efterhånden ikoniske sorte t-shirt med det hvide dødningehoved om klubbens særlige værdier: *"The Totenkopf-T-shirt means that you share values with the club. Like me!"*.

Hun fortsætter: *"St. Pauli is left wing, there is no middle ground anymore. For us, it's the fear of the state. St. Pauli FC is a very special mix of sports and politics. There will be no room for racism and fascism. The way the club represents itself it is always political statements. If antisemitism is the problem, the fans do something about it."*

Dette miks af sport og politik, som Leni fortæller om, er nok næppe unikt for St. Pauli FC og kan findes andre steder i verden. Vi erfarer dog, både ved selvsyn på vores gentagne stadionbesøg og hverdagssamtaler med socialpædagogiske fanklubmedarbejdere og de lokale social workers, at klubbens blotte tilstedeværelse i området bliver et samlende fælles tredje for politisk engagement og synlig aktivisme, forstået som de handlinger, der sker, når myndige individer aflæser verden og i den refleksion skaber muligheder og handlinger, der kan ændre magtkonstruk-

tioner og uretfærdige livsvilkår for visse grupper i samfundet (Mørck et al., 2023).

Aktivismen kunne dog sagtens være meget mere tydelig, mener Leni: *"There is room for 24.000 fans in the stadium and they all support the values - still only 3.000 participate in the post-match demonstrations."*

Klubbens og områdets værdier, som jo flyder sammen, blandes og transformeres gennem fansenes og de lokales (som ofte er de samme mennesker) vekselvirkning med dem, bliver altså ikke bare til kun graffiti og slagord på stadion, men manifesterer sig også i konkrete demonstrationer og happenings, som også Leni selv deltager i. Et eksempel er Lenis aktive involvering i fanfraktionen Yalla Yalla:

"I'm in a fan club called Yalla Yalla... Because of the refugees who got shot in the betting shop by the right wing man, some years ago! We arranged for the stadium to have banners showing the names of the victims on the side in memory of the ones who got shot. The way the club represents itself it is always political statements. If antisemitism is the current problem, for example - the fans do something about it!"

Igennem vores løbende samtaler og spontane interviews med de lokale erfarer vi altså, hvordan lokale fans resonerer i fælles forbindelse med klubbens værdier, gør

dem til deres egne, og bliver til igennem dem, samtidig med at de også den anden vej præger klubbens stadionæstetik med slagord, bannere og lokal gadekunst og får indflydelse på og skærper klubbens professionelle setup og officielle sponsorer, spillertrøjernes og merchandisets grønne aftryk. På denne måde taler klubbens mere officielle ansigter også ind i lignende værdifortællinger. Franziska, klubbens officielle head of Strategy, Transformation & Sustainability, fortæller i et interview om fodboldklubbens grundlæggende principper:

"Some of the values in the house are to be honest, diverse, and tolerant... But about the word tolerance - I don't like it. I think it connotes some kind of power and devaluation. I would much rather talk about solidarity."

Som det lille interviewuddrag viser, er man også fra klubbens mere officielle kanaler bevidst om, hvilke værdier man bygger sin fodboldforretning på, og hvilke ideer og værdier man kommunikerer til og vekselvirker med sine fans igennem. Og løbende bliver disse begreber da også taget op til revision, som vi oplever i vores interview; for hvad er det nu lige, ordet *tolerance* konnoterer og betyder? Kan det erstattes af *solidaritet*, som ikke har de samme underliggende perspektiver på magt og devaluering, som Franziska her reflekterer over. Klubben St. Pauli FC synes nemlig yderst bevidst om, hvad det

er, som fansene efterspørger. Franziska fortsætter: *"The fans underline the social topics as most important. Things like antifascism, to give chances to young people and supporting the homeless."*

Det er nemlig langt fra lige meget, hvad klubben lægger navn til og yder både symbolsk og økonomisk støtte til. Fra officiel side er man yderst bevidst om sin rolle i lokalmiljøet. Franziska fortæller:

"St. Pauli FC is a platform for social work; social work against racism and sexism for example. The local initiatives then use the name and the brand of the football club as a platform for their work."

I løbet af vores mere eller mindre formelle samtaler erfarer vi, at de med flere stemmer udtrykker samme form for forbundethed mellem fodboldklub og lokalmiljø. Fodboldklubben er sig sit ansvar og lokale tilhør bevidst og ved, at deres navn og brand kan agere løftestang i lokale sociale initiativer for flygtninge, udsatte familier, ældre og hjemløse, det værdibårne politiske arbejde og mere aktivistiske tiltag, som præger lokalmiljøet til hverdag. På denne måde synes både klub og den lokalt orienterede fanbase at eksistere i kraft af hinanden. Det synes også klubben at være fuldt ud bevidst om. Franziska fortsætter:

"We are a platform driven on certain values. We bring topics forward and build upon that through strength in connection."

So well, we play football and the connecting element is football. We are a Verstärker."

Vi erfarer her, hvordan fodbolden bliver betragtet som det samlende element. En sådan forestilling eller analyse af fodbolden som noget samlende eller det lokale kit, der udviser forskelle, er hverken ny eller unik for netop St. Pauli FC. Det særligt særegne ved dette udsagn er derfor nok i stedet ideen om fodboldklubben, ikke blot en ide om fodboldklubben som en platform for fællesskab og lokalt tilhør, men som en decideret *forstærker* af lokale tiltag mod konkret social forandring. Dertil kommer klubben tilsyneladende konkrete bevidsthed om sit brands magt og klubbens begrænsninger. De er først og fremmest en fodboldklub og gør sig ikke til eksperter over socialt arbejde, må vi forstå.

Fodbold og fællesskab som dannelsesarenaer

Som vi har vist i det ovenstående, væver et særligt værdisæt sig ind og ud imellem områdets lokale beboere og fodboldklubben, hvilken man ikke bare fornemmer som et særligt sted centreret omkring deres stadion Millerntor, men som symbol og samlingspunkt med små identifikationsmarkører spredt ud over St. Paulis små gader og store alléer. Overalt ses klubbens navn eller Totenkopf-logo som klistermærke eller graffiti og vidner om et allestedsnærværende ekko af fællesskab

og fælles modstand og latent oprør. Det er netop denne myriade af små empiriske indtryk, som sammen med vores informanternes fortællinger samles af os under paraplyterminen *Paulitics*. Det gør vi for at forsøge at indfange og begrebssætte essensen af de dybe sociale og kulturelle forbindelser, som miljøet omkring St. Pauli emmer af. Det er netop denne essens, *Paulitics*, som synes at sætte sig i de folk, vi møder. Det er den, de bliver til gennem levende vekselvirkning med de værdier og det tilhør og sociale og politiske ansvar, de virker med i hverdagen. De tager form af den og dannes med den, til den og igennem den. For grundlæggende set refererer dannelse til den proces, hvor en person opnår myndighed ved at deltage og integrere sig i fællesskaber, hvor personen først er underlagt normer og traditioner, som han/hun senere kan medvirke til at opretholde og med tiden muligvis udfordre og forny (Brinkmann, Tanggaard & Rømer, 2021, bagsidetekst). Hvis man følger danske Lene Tanggaard, får vi at vide, at vi *får form og dannelse af særlige erfaringer, der sætter sig i menneskers eksistens*. Hun taler derfor om dannelsen som en gnist, der har mulighed for at antænde selve menneskers tænkning, sprog, kroppe og giver tilværelsen både betydning og mening (Tanggaard, 2021). Måske kan vi med *Paulitics* forstået som et dannelsesfænomen derfor bedre begribe, hvordan og ikke mindst hvorfor de ellers samtidigt markante, men også ideologiske og til tider flagrende værdisæt, som miljøet og

klubben symboliserer, sætter sig i de mennesker, der køber ind på sådanne logikker og doxa.

Hvordan bliver man til og dannet gennem antiautoritet, påstået politivold, feminisme, antiracisme og -fascisme, flygtninge- og hjemløsesolidaritet og andre symbol- og indholdstunge megabegreber? Tilbage hos Tanggaard handler dannelse netop i bredeste forstand om at blive opmærksom på den verden, man er en del af, vel at mærke uden at spørge, hvorvidt "det kan betale sig", som hun skriver (Tanggaard, 2021). Med denne tanke in mente bliver dannelsen til et spørgsmål om, hvordan dannelsesfænomenet *Paulitics* både sætter sig i et menneskets tanke og ånd og bliver til noget, man kan tænke både med og om. Derefter, hvordan sådanne tanker omsætter sig i dette menneskes handlingsrepertoire og bliver til realiseret omsorg, aktivisme og socialt arbejde for udsatte grupper.

Når vi spørger vores informanter til et sådant dannelsesblik på deres forskelligartede praksisser, kan det (selvfølgelig) være svært for dem at betragte disse tanker og forhold så relativt objektivt og på afstand, som vi kan. Alligevel synes det naturligt for Jan, klubmedarbejder og social worker ved St. Paulis egen unge-fanklub, *Fanladen*, når vi taler med ham om hans arbejde gennem det tyske Bildung-begreb: *"...Most of the fans live nearby and develop ideas within the*

area... So yes... We educate people." I flere øjeblikke igennem vores samtaler med Jan erfarer vi, hvordan Bildung, som er det ord, vi anvender for at imødekomme traditionelle tyske dannelsesforståelser og i mangel af et bedre ord på engelsk, bliver fortolket som det engelske *education* hos Jan. Han fortæller om sit og kollegers konkrete arbejde med den særlige fangruppering af unge mænd under 18 år, som også kommer og benytter ungdomsklubdelen under Fanladen:

"We do talk a lot about Holocaust and memorial day, for example. We come together not to lose our history. Sometimes we take the under 18's to see concentration camps. In that way they experience something that the school system cannot offer."

Her erfarer vi først og fremmest, hvordan også Bildung på tysk og måske i oversættelsen til engelsk antager form af et mere formelt uddannelsesblik, som begrebet *education* nok også konnoterer for de fleste. Og det bliver tydeligt, hvor afgørende en betydning det historiske perspektiv og fundament har for deres praksisser i fanklubben. Begrebet *path dependency* synes at indfange dette som både et af-sæt for praksisser og mulige fremtidige veje, der kan betrædes (Mouleart & MacCallum, 2019). Jan bliver også opmærksom på et mere bredt perspektiv på Bildung: *"Bildung is how to behave both formally and informally,"* fortsætter han og finder

frem til, hvordan man kan dannes til særlige handle-mønstre, -forståelser og repertoarer:

"We do educate fans to be smart about violence, crime and drugs. For example - do not show the police more than your ID. You are not obliged to show more... and don't show them if you have done any drugs. And again: We tolerate the Ultras (den mest radikale fanfraktion i klubben), but not racists, for example. Personally, I wouldn't save the racist in stands from being punched. We won't force anyone to be anything they are not. Being from around the area... St. Pauli identity, you know..."

Vi ser i ovenstående, hvordan Jan også ser det som en del af sit arbejde at (ud)danne de unge, han har med at gøre, til at besidde, hvad han anser som de rette handlegreb og forudindtagede forbehold i deres uundgåelige møder med politiet. Samtidig ser vi vores konstruktion *Paulitics* udfolde sig som dannelsesbegreb. Det sker, både når Jan oplærer sine unge medfans i, hvordan den åbenlyse modstand mod politiet, som er et af de væsentligste elementer i *Paulitics*, bliver til konkrete *do's and don't's* i møderne med ordensmagten, og også i de unges møde med racisme, der lige så vel som politimodstanden udgør et støtteben i områdets kulturelle ramme. Her bliver pædagogikken og (ud)dannelsen af de unge simpelthen til konkrete tacklinger af politiets krav og

at vende den anden kind til, hvis racismen skulle vise sig. Så må og skal der reageres fra St. Pauli-fansenes side, må vi forstå. Det er den slags *Paulitics*, der løber i deres blod. Her bliver det relevant at tage begrebet *Street Decency* i anvendelse (Mørck et al., 2023). Begrebet beskriver konfliktuelle og modsætningsfulde praksisser og handlinger og kobler sig på både viden, attitude og gøren, der rummer flertydigheder. Når Jan ikke tydeligt vælger side, men vender det døve øre til volden mod racismen, opstår der en reproduktion af eksisterende dikotomier (Street eller decent), og så er flertydighederne med til at af-institutionalisere politiet som ordensmagt og fans som lovovertrædere. Hvis han meget tydeligt stillede sig på politiets side og understøttede deres praksis, så ville han miste troværdighed over for medfans, og hvis han derimod entydigt stillede sig på fansenes side, så ville han miste muligheden for at samarbejde med politiet. På denne måde indeholder *Paulitics* måske derfor også en løbende afvejning af, hvilke praksisser der hører sig til hvornår. På denne måde kan indførelsen i og opdragelse til at lade sig blive til gennem *Paulitics* rummes af dannelsesbegrebets teoretiske bredde. Dannelse handler på den måde om det hele menneske og om at blive til og at forstå sig selv i lyset af sine medmennesker, af noget større (Brinkmann, Rømer & Tanggaard, 2023). I dette tilfælde af de kulturelle, sociale og æstetiske rammer, som St. Pauli både som fodboldklub og lokalområde tilbyder en at tænke og virke

i forhold til. Mødet med dette andet, som står uden for en selv, og som er større end en selv, bliver katalysator for dannelsen.

I det følgende afsnit går vi tættere på to særlige steders partikularitet, hvor indfrielsen af menneskers behov alene og igennem sociale relationer står tydeligt frem, og hvor sociopolitiske relationer og transformationer skaber nye veje. De to fortællinger har vist sig som tydelige geografiske omdrejningspunkter for etableringen, fastholdelsen og udviklingen af *Paulitics*.

Steder for transformative fællesskabelser

I hjertet af St. Pauli ligger Kölibri på Heinköllisch-Platz dør om dør med Lenis kontor. Siden 1989 har Kölibri været et socialt og kulturelt samlingssted for aktiviteter for lokale børn, unge og voksne i området. Her er lektiecafe for skolebørn, kunstprojekter, bydelsmøder med drøftelser om lokalpolitiske tiltag og meget andet. Og her er både husrum og hjerterum til alle

Her bliver pædagogikken og (ud)dannelsen af de unge simpelthen til konkrete tacklinger af politiets krav og at vende den anden kind til, hvis racismen skulle vise sig.

med det store køkken og området beregnet til fællesspisning som det første, man møder, når man træder ind ad døren i det gamle butikslokale. I en sammensmeltning af børnetegninger, genbrugsmøbler, husregler og i duften af friske grøntsager på køkkenbordet danner stedet rammen om vores online interview med Franziska, der som tidligere nævnt er ansat i fodboldklubben til at lede arbejdet med strategi, udvikling og bæredygtighed. Hun er med egne ord ansat til at lave infrastruktur i klubben for at understøtte bæredygtig impact med fokus på både CO2 aftryk, økonomi og sociale indsatser.

"We are a platform for people that drive change. In that we need to be consistent and to be a reliable partner. Other organizers use our impact, because we can leverage the impact and use our brand to help others."

Franziska nævner undervejs i interviewet forskellige eksempler på konkrete social-økonomiske indsatser og projekter, som skal understøttes af den benævnte infrastruktur. Alt overskud fra salg af merchandise går til at understøtte lokale sociale projekter, der blandt andet tilbyder husly og mulighed for bad til nogle af områdets mange hjemløse, fodboldtræning for unge kriminelle og musikskole på stadion for områdets børn og unge, der ikke har ressourcer til selv at betale for undervisning. Alle projekter tales ind i den overordnede

bæredygtighedsstrategi for klubben, men er startet, længe før der blev lavet en strategi. Samarbejdet mellem klub og lokal-område er årelangt og modelleres gennem små og store mere eller mindre ustyrlige projekter og igennem de over 600 forskellige grupperinger af fans, der alle har deres eget tema og formål. Vekselvirkningen beskrives af Franziska som en måde at forstå arbejdet med social bæredygtighed på.

"Not everything is controlled by us. The club looks upon the people and the local environment – an inside out perspective. The outside in perspective is the local community's impact on our business."

Samtidig beskriver Franziska senere i interviewet, hvordan de fremadrettet i hendes afdeling skal blive stærkere i at måle værdien af de indsatser, de laver. Når vi ser på denne måde at arbejde med ledelse af bæredygtige indsatser og strategier på, står de sociale innovations-strukturer tydeligt frem som forstærkende processer, der skal sikre mere lige muligheder for alle i bydelen med fodboldklubben som forstærker, men samtidig bliver en dobbelthed også tydelig, idet der er en anerkendelse af det ustyrlige i dele af projekterne, men samtidig et ønske om at måle indsatsernes værdiskabelse (Swyngedouw, 2009). Derudover bliver dialektikken mellem individuelle behov hos mennesker og lokalsamfundets mobilisering som et socialøkonomisk

Fodbolden er aldrig blot et spil, en sport og en statisk størrelse, men også politik, følelser og reproduktioner af eksistentielle værdier for mennesker og fungerer som et forstørrelsesglas for bydelen, fodboldklubben og alle de mange mennesker, der er og gør Paulitics.

fællesskabende rum som beskrevet af Moulart et al. (2005) også tydelig i Franziskas fortællinger.

Fremmedgjorthed og kamp for bevarelse

Foran Fanladen er nogle drenge ved at lære at lave graffiti. De får grundige instruktioner af et par af de ansatte i klubben. De sprayer på muren, der løber hen langs stadion, og farverne og figurerne blander sig med stickers og plakater i et virvar af antifacistiske slogans og paroler. Vi skal mødes med Jan, der er ansat i fanklubben på 3. år. Så han er stadig ny i gamet, som han siger. Ligesom de andre ansatte i klubben bor han i lokalområdet i gåafstand fra stadion, og han kommer til alle kampene, selvom han ikke er på arbejde. Vi sætter os ind i det lokalhistoriske arkiv for fodboldklubben, hvor reolerne er pakket med fanblade og udgivelser om klubben, og væggene er fyldt med avisudklip med årtiers beretninger om klubben og om området. Jan fortæller, at han har venner i alle grupperinger i fanklubben, også i de mest yderliggående fangrupperinger. Dette giver ham mulighed for at forstå og agere på en anden måde i forhold til de uroligheder, der opstår, især når de er til udekampe. *"I see myself as a gardener of the garden St. Pauli. If somebody needs space to grow, I see that. And where to cut things down to make room for something else. We are not always ahead of everything – sometimes we just react."*

Jan lægger ikke skjul på, at det ofte kan blive meget konfliktfyldt i mødet mellem visse grupperinger, fans og politi. Der er en helt grundlæggende mistillid til politiet og fortællinger om anvendelse af magt og brug af kontrolskabende metoder. Han fortæller:

"There was an away game in Magdeburg, the police filmed in the toilets because they smelled spraypaint. They would never do that in other areas of society."

Og han fortsætter *"German police hate the football fans. Mostly because the fans are always the ones acting badly in trains. We like to say that the police tries out new tactics on us."*

Jans eksempler bliver også en del af St. Paulis *Code of the street*, en kulturel tilpasning i socialt afsondrede fanmiljøer, som kan tilskrives borgernes gennemgribende mangel på tillid til og følelsen af fremmedgjorthed over for normsamfundet og dets institutioner – særligt den udøvende og den dømmende magt, som for disse borgere ikke opleves fordrende for deres ve og vel (Mørck et al., 2023, s. 242). Og i Jans fortællinger er der altid et meget stærkt VI. Et VI, der går på tværs af grupperinger og holdninger, og som er klart til at kæmpe mod enhver form for undertrykkelse og diskrimination.

Vi lader Franziska få det sidste ord med en stedlig beskrivelse. Vi spørger hende, hvordan hun vil karakterisere området:

"It is an area with a strong history, and which is struggling socially. It is an area which stands up for needs. It is an area where people protest against gentrification and against tourism. They have a

willingness to fight, and it is people with high social consciousness."

Igen ledes tankerne hen på et begreb som path dependency, der både rummer de særlige historiske kendetegn, men som samtidig re-aktualiserer sig og skifter struktur i kraft af de mange bølgebrydninger i området og i de mennesker, der alle

er med til på samme tid at fastholde og udvikle *Paulitics* som fælles betegnelse.

Vi har igennem kapitlet vist, hvordan et samlet begreb, der både rummer særlige steder, mennesker, værdier og transformativ processer, kan være med til at udfolde nuancerne og forståelserne for fænomenet St. Pauli, men at der på én og samme tid både ses en tydelig dannende vekselvirkning og samtidig en meget håndfast *way of the world*, der igen og igen stiller sig kritisk over for forandringer og modstridende politiske vinde. Og spørgsmålet om, *hvad* man bliver til som mennesker i nogle meget komplekse og mangefacetterede sammenhænge, hvor der er klare anti-autoritære træk, oprør mod politiet og tunge livsskæbner, er der behov for nærmere undersøgelse af. For til trods for at *Paulitics* opleves som et inkluderende og solidariserende *hvordan* (*man bliver til*), så synes det også at være med nogle særligt afgrænsede forestillinger og måder at være på. Der kan ikke herske tvivl om, at værdierne i klubben og i området er forstærket og løftestang for den sociale innovation som rum for udvikling af muligheder og potentialer hos de mennesker, der lever og er der. Men der ses også en klar spænding mellem

den socialøkonomiske forståelse, der er forankret i både det sociale dannelsesarbejde, der foregår i lokalområdet og i fanklubben, og så de mere kapitalistisk funderede økonomiske modeller, der styrer fodboldklubben som en virksomhed med en meget stor brandværdi. Igennem vores forståelse af dannelse som noget, der sker, når mennesket møder verdener og virker i den og med og igennem vores afsæt i den sociale innovation som stedligt og transformativt begreb, der kan løfte mennesker igennem et fælles sæt af værdier, har vi forsøgt at være klare i vores analyse. Men vi har samtidig ved hjælp af vores metode ladet steder og mennesker tale til os og fortælle deres historier og beretninger og har i vores fremstillinger ladet disse fortællinger tale deres eget uimodsagte sprog. Vi har ikke haft intentioner om at udvikle eller radikalt ændre det felt, vi intervenserer med, men i vores forståelse af dannelse er dette i et eller andet omfang ufravigeligt. Fodbolden er aldrig blot et spil, en sport og en statisk størrelse, men også politik, følelser og reproduktioner af eksistentielle værdier for mennesker og fungerer som et forstørrelsesglas for bydelen, fodboldklubben og alle de mange mennesker, der er og gør *Paulitics*.

Referencer

- Brinkmann, S., Rømer, T. A., Tanggaard, L., & Leth Andersen, H. (2021). *Sidste chance: Nye Perspektiver på dannelse* (1. udgave). Klim.
- David, P.A. (2007). Path dependence: a foundational concept for historical social science. *Cliometrica*. (1), 91–114. <https://doi.org/10.1007/s11698-006-0005-x>.
- Garud, R. & Karnøe, P. (Edt.) (2001). *Path deponce and creation*. Lawrence Erlbaum associates publishers.
- Mørck, L.L., Schwartz, I., Christensen, T.W. & Nissen, M. (red.).(2023). Fællesskabende praksisser. Frydenlund Academic.
- Mouleart, F., MacCallum, D. & Hamdouch, A. (Edt.). (2014). *The International Handbook on Social Innovation- Collective Action, Social Learning and Transdisciplinary Research*. Edward Elgar Publishing Ltd.
- Mouleart, F. & MacCallum, D. (2019). *Advanced introduction to Social Innovation*. Edward Elgar Publishing Ltd.
- Olsson, P.; Moore, M.-L.; Westley, F. R.; & McCarthy, D. D. P. (2017). The concept of the Anthropocene as a game-changer: A new context for social innovation and transformations to sustainability. *Ecology and Society*, 22(2), 31. <https://doi.org/10.5751/ES-09310-220231>
- Rømer. (2019). FAQ om dannelse. . Hans Reitzel.
- Tanggaard, L. (2021). Dannelse former os som 'hele' mennesker. I S. Brinkmann, T. A. Rømer, & L. Tanggaard (red.), *Sidste chance: Nye perspektiver på dannelse* (s. 19-35). Klim.